

Warszawa./elektroniczny znacznik czasu/

MINISTER
Rodziny i Polityki Społecznej

BKA-II.081.28.13.2021.IK

Pan
Marian Banaś
Prezes
Najwyższej Izby Kontroli

Szanowny Panie Prezesie,

przekazuję stanowisko do Informacji Najwyższej Izby Kontroli o wynikach kontroli P/21/087 *Świadczenie wychowawcze przyznawane w ramach unijnej koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego*, przekazanej przy piśmie NIK z dnia 29 grudnia 2021 r., znak: LPO.430.006.2021.

Ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci od wejścia w życie, zawiera w art. 25 jednoznaczne regulacje dotyczące nienależnie pobranych świadczeń, ich dochodzenia i udzielania ulg w ich spłacie. Regulacje te są analogiczne do rozwiązań funkcjonujących w zakresie innych świadczeń na rzecz rodziny, tj. od ponad 17 lat w zakresie nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych i od ponad 13 lat w zakresie nienależnie pobranych świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

W kwestii ulg w spłacie nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego, należy wskazać, że zgodnie z art. 25 ust. 10 ww. ustawy, organ właściwy, który wydał decyzję w sprawie nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego, może umorzyć kwoty nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego łącznie z odsetkami w całości lub w części, odroczyć termin płatności albo rozłożyć na raty, jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności dotyczące sytuacji rodziny. Przepis ten ma zastosowanie także w przypadku ustalania i dochodzenia przez wojewodę zwrotu nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego w sprawach, w których mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

Ocena istnienia okoliczności, dających organowi/wojewodzie możliwość zastosowania ww. ulg w spłacie nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego dokonywana jest w odniesieniu do aktualnej sytuacji materialnej, zdrowotnej, jak i życiowej wnioskodawcy, a organ właściwy/wojewoda może, ale nie ma obowiązku umorzenia/odroczenia terminu płatności/rozłożenia na raty kwot nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego.

Powyższy przepis jest oparty na powszechnie stosowanej w tego typu regulacjach konstrukcji swobody administracyjnej organu i dają organowi właściwemu/wojewodzie pewną swobodę, po to aby organy te mogły dostosować swoje rozstrzygnięcie do danej konkretnej

i indywidualnej sprawy. Dlatego też decyzja w zakresie udzielenia ww. ulg w spłacie nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego jest podejmowana w ramach uznania administracyjnego.

Do ww. należności od lat stosuje się także przepisy Ordynacji podatkowej, w sytuacji, gdy ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci nie reguluje danej kwestii (np. kwestia zaliczania wpłat i kolejności pokrywania należności głównej i odsetek).

Podstawą prawną stosowania tych przepisów jest art. 67 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. Zgodnie z tym przepisem, do spraw dotyczących należności, o których mowa w art. 60, nieuregulowanych niniejszą ustawą stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 735, z późn. zm.) i odpowiednio przepisy działu III ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2021 r. poz. 1540, z późn. zm.). Z kolei przywołany w ww. przepisie art. 60 ustawy o finansach publicznych określa, że środkami publicznymi stanowiącymi niepodatkowe należności budżetowe o charakterze publicznoprawnym są w szczególności dochody budżetu państwa pobierane przez państwowe i samorządowe jednostki budżetowe na podstawie odrębnych ustaw (art. 60 pkt 7).

W sprawie opłaty prolongacyjnej, należy wskazać, że konsekwencje finansowe nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego jednoznacznie określają przepisy szczegółowe ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, tj. art. 25 ust. 3 tejże ustawy, zgodnie z którym od kwot nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego naliczane są odsetek ustawowych za opóźnienie. W sytuacji gdy powyższą kwestię regulują ww. przepisy szczegółowe, nie ma i nigdy nie było podstawy do stosowania przepisów Ordynacji podatkowej i stosowania dodatkowych sankcji/opłat w postaci opłaty prolongacyjnej w przypadku stosowania ulg w spłacie nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego, co dotyczy także analogicznych i stosowanych od kilkunastu lat przepisów ustawy o świadczeniach rodzinnych i ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

W związku z powyższym, Ministerstwo nie widzi potrzeby podejmowania działań legislacyjnych i wprowadzania do ustawy o pomocy państwa wychowywaniu dzieci, dodatkowych regulacji wskazujących na stosowanie/niestosowanie do nienależnie pobranych świadczeń wychowawczych przepisów Ordynacji podatkowej, gdyż kwestie te od lat są uregulowane w ustawie o pomocy państwa wychowywaniu dzieci oraz ustawie o finansach publicznych.

Kontrola dotyczyła działań wojewodów w zakresie przyznawania świadczenia wychowawczego w ramach unijnej koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Należy wskazać, że do Ministerstwa nie trafiały sygnały wskazujące, że gminne organy właściwe realizujące świadczenia wychowawcze w ramach przepisów prawa krajowego, mają wątpliwości interpretacyjne i trudności w zakresie stosowania przepisów dotyczących udzielania ulg w spłacie nienależnych świadczeń.

W informacji Najwyższej Izby Kontroli, zostały wskazane obszary, które pomimo merytorycznego i właściwego wsparcia oraz nadzoru przez resort pozostawiały wiele stref bez skutecznego rozwiązania problemów oraz braku podjęcia należytych działań przez nadzorujących. Należy zaznaczyć, iż Wojewodowie oraz nadzorujący Urzędy Wojewódzkie,

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, byli informowani przez resort o niezadowalających wynikach realizacji zadania, do których należały przede wszystkim opóźnienia w rozpatrywaniu spraw i wydawaniu decyzji. Ponadto, wskazane były obszary, które, zdaniem dyrektorów wydziałów Urzędów Wojewódzkich, wymagały wsparcia finansowego, w celu poprawy skuteczności realizacji zadania. Należy odnotować, iż obszary wymienione w informacji NIK, które uznane były przede wszystkim za odpowiedzialne za powstałe opóźnienia w wydawaniu decyzji, znajdowały się poza możliwością nadzoru resortu, zaś istotne zmiany systemowe w realizacji powierzonego wojewodom zadania, wprowadzono ustawą o zmianie ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci oraz niektórych innych ustaw z dnia 17 września 2021 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 1981).

Przedstawiona w sprawozdaniu NIK głęboka i obszerna analiza realizacji zadania, dotyczącego koordynacji świadczenia wychowawczego przez wyznaczone jednostki, wskazuje na zasadność podjętych prac nad wprowadzeniem w życie wraz z podpisem Prezydenta RP, nowelizacji ustawy o świadczeniu wychowawczym 500+. Obecnie, od dnia 1 stycznia 2022 r. obowiązuje ustawa o zmianie ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci oraz niektórych innych ustaw. Przejęcie zadania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych i zmiana instytucji ustalającej uprawnienie, elektroniczna wymiana dokumentów oraz jedynie elektroniczna możliwość składania wniosków przez obywateli, w znacznym stopniu usprawnią ustalanie uprawnienia do świadczenia wychowawczego dla wnioskującego, tym bardziej, iż świadczenie zostanie przyznane wszystkim uprawnionym, bez konieczności oczekiwania na odpowiedź z instytucji zagranicznej oraz niezależnie od wskazanego w regulacjach unijnych obowiązku ustalania pierwszeństwa.

Przejęcie zadania przez ZUS odciąży Urzędy Wojewódzkie i przyczyni się do szybszego uporania się z zaległościami oraz pozostałymi zadaniami pozostającymi w kompetencji Urzędów Wojewódzkich.

Z poważaniem

Minister
z up. Stanisław Szwed
Sekretarz Stanu

/-podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/